

ПРИЧИНИ ГОЛОДОМОРУ 1932–1933 РР. В УКРАЇНІ

Ключові слова: причини, пам'ять, нація, геноцид, злочин, політика, більшовики.

Ключевые слова: причины, память, нация, геноцид, преступление, политика, большевики.

Key words: causes, memory, nation, genocide, crime, policy, bolsheviks.

Голод 1932–1933 рр. був не випадковим явищем природного чи соціального походження, а наслідком цілеспрямовано застосованого тоталітарною владою терору голодом, тобто геноцидом.

Масове фізичне винищення українських хліборобів штучним голодом було свідомим терористичним актом політичної системи проти мирних людей, внаслідок чого зник не тільки численний прошарок заможних і незалежних від держави селян-підприємців, але й цілі покоління землеробського населення. Було підірвано соціальні основи нації, її традиції, духовну культуру та самобутність [1].

Дослідження політики і практики тоталітарних режимів нині викликає особливу увагу вчених. Радянська система була зацікавлена в утаємниченні фактів, які суперечили офіційній історії. У цьому контексті є актуальним дослідження голодомору 1932–1933 рр. в Україні та його причин.

В 26 листопада 2011 р. відзначається річниця Голодомору 1932–1933 рр. в Україні. Мета статті — розглянути причини, які призвели до цього голоду.

Тема Голодомору 1932–1933 рр. в Україні широко представлена в історіографії. Виділимо праці таких авторів, як Р. Конквест, С. В. Кульчицький, О. Ф. Ботушанська, Л. І. Жаданова, І. П. Гедз, Р. Кусьнеж, Р. Сербин.

Голодомор 1932–1933 рр. займає в історії українського народу особливе місце. По-перше, кількістю своїх незчислених жертв. По-друге, тема цього голодомору була закритою для нашого народу протягом усіх років радянської влади [2].

Правда про голод, якою б вона не була страхітливою, потрібна не лише тим, хто пережив його, а й молодому поколін-

ню, в руках якого наше майбутнє. Треба говорити про минуле задля майбутнього: безпам'ятність породжує бездуховність, а вона, як ракова пухлина, роз'їдає тіло й душу нації — перекреслює історію, паплюжить традиції, руйнує соціокультурну самобутність народу. Ми, як історична нація, повинні зберегти пам'ять про українських хліборобів, безвинно убієнних рукотворним голодомором [3].

Причиною Голодомору була диктатура сталінської політики та партійного керівництва країни. Влада намагалася остаточно зламати дух українських селян, які чинили опір диктатурі влади. Шляхом насильницького вилучення всіх продуктів, блокади сіл і цілих районів, заборони виїзду за межі України, репресій сталінський режим створив для українців умови, несутісні з життям. Сталася трагедія, масштаби якої неможливо збагнути. Голод знищував націю, залишаючи на її тілі глибокі соціальні, психологічні та демографічні шрами, які Україна відчуває донині [4].

Головною метою організації штучного голоду був підрив соціальної бази опору українців комуністичній владі та забезпечення тотального контролю з боку держави за всіма верствами населення [5].

Український Голодомор був складником багатоходової превентивної каральної операції, спрямованої проти української нації як такої, оскільки її відродження становило загрозу єдності і самому існуванню радянської імперії. У ході цієї операції за допомогою штучно організованого голоду було завдано нищівного удару по українському селянству з метою фізично знищити питому частину нації, а отже підірвати її визвольний потенціал [6]. В українській політиці компартії чітко простежувалися два моменти: з одного боку, боротьба проти селянства взагалі, а з іншого — проти національної самосвідомості місцевого населення [7].

Голод проголошувався правлячим режимом як каральний захід проти українського народу. Це, перш за все, було пов'язано з тим, що більшість колгоспів не виконали державний план заготівлі зерна. Доведені сталінські плани заготівлі виявилися просто непосильними для більшості господарств. Сталінські накази щодо хлібозаготівель прирекли мільйони людей на смерть від голоду [8].

Голод 1932–1933 рр. був цілком штучним, його спричинили не якісь катаклізми — посуха, війни тощо, а виключно діяння більшовиків [9].

Цей злочин скерований саме проти українців та їхньої національної незалежності [10].

Очевидно, що Сталін розглядав голод як засіб боротьби з українським націоналізмом. Ототожнюючи цю думку, одна із газет в 1930 р. писала: «Спеціальне завдання колективізації на Україні полягає в тому, щоб... знищити соціальну базу українського націоналізму — індивідуальне сільське господарство» [11].

Це означало фізичне винищення усіх класових та національних «ворогів» сталінського режиму, тобто людей, які мали свою думку щодо розбудови «світлого майбутнього». Головним аргументом здійснення цієї політики нерідко ставав терор, зокрема терор голодом. А Україна була головним полігоном «вирішення національного питання» та проведення індустріалізації [12].

Голодомор уже визнаний злочином і засуджений багатьма державами та міжнародними організаціями, регіональними урядами та парламентами, муніципальними радами по всьому світу [13].

Без широкого міжнародного осуду Голодомору як геноциду подібні трагедії зможуть повторюватися в інші часи і в інших куточках планети [14].

Необхідно ще раз підтвердити необхідність збереження пам'яті, щоб ще раз разом наголосити: «Хай ніколи більше не повториться!» Усвідомлення помилок минулого стає постійною спонукою до того, щоб будувати майбутнє, більш придатне до людських потреб, щоб протидіяти будь-якій ідеології, що спотворює життя, гідність та кращі прагнення людини.

Спогади про минулі події стануть джерелом натхнення для теперішнього й майбутнього поколінь [15].

Правда про голод, якою б вона не була страхітливою, потрібна не лише тим, хто пережив його, а й молодому поколінню людей [16].

Ми не маємо права знехтувати уроками минулого!

Перед пам'яттю жертв голодомору мусимо стати чистішими і чеснішими, завжди пам'ятати про відповідальність влади перед своїм народом [17].

Таким чином, підсумовуючи все сказане, відзначимо, що голод 1932–1933 рр. в Україні був викликаний рядом чинників, найважливішим із яких був сталінський режим.

Джерела та література

1. Голодомор 1932–33 рр. Найбільша історична катастрофа України ХХ ст. // <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/4760.htm>
2. Ботушанська О. Ф. Пам'яті мільйонів жертв Голодомору в Україні // Голодомор в Україні 1932–1933 рр. Бібліографічний покажчик / під ред. Десенко М. Л., Шелестович І. С. Одеса — Львів : Видавництво М. П. Коць, 2001. — С. 19.
3. Там само. — С. 21.
4. Жаданова Л. І. До читачів // Голодомор 1932–1933 років у Ширяївському районі: Книга пам'яті жертв геноциду / Ширяївська районна державна адміністрація ; Архівний відділ Ширяївської райдержадміністрації ; [ред. кол. : Л. І. Жаданова та ін. ; упоряд. Т. В. Манжос]. — Одеса : Астропринт, 2008. — С. 7
5. Ніточко І. І. До читачів // Голодомори в Україні: Одеська область 1921–1923, 1932–1933. 1946–1947. Дослідження, спогади, документи. Праці Державного архіву Одеської області. Том XVIII / ред. кол. Ніточко І. І., Вілоусова Л. Г., Боряк Г. В., Демченко Д. М., Лесогоров М. М., Лапай В. С., Щетников В. П. — Одеса, 2007. — С. 13.
6. У Службі безпеки України відбувся круглий стіл «Злочин Геноциду-Голодомору 1932–33 рр. в Україні» http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=89073&cat_id=39574
7. Роберт Конквест. Жнива скорботи // <http://zhnyva33.narod.ru/author.html>
8. Гедз І. П. Порушення прав людини в процесі хлібозаготівель в 1932–1933 рр. (за матеріалами Одеської області) // Краеведческий вестник. — Одесса, 2003. — № 1. — С. 31.
9. Роберт Кусьнеж. Голодна Україна 1932–1933 рр. (за документами польських дипломатів). — С. 46 // http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_3_4_2008.pdf
10. Роман Сербин. Осмислення Голодомору у світлі конвенції ООН про геноцид. — С. 53 // http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_3_4_2008.pdf
11. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні // http://revolution.allbest.ru/history/00035752_0.html
12. Слово Папи Римського до українців з приводу Дня пам'яті загиблих під час Голодомору. Голодомор. // http://www.ukrajinci.hu/holod/pro_holod_papa.htm
13. Звернення Президента України до світового українства та міжнародної спільноти з нагоди вшанування 75-х роковин Голодомору 1932–1933 років в Україні // <http://www.president.gov.ua/news/12061.html>

14. У Будапешті Президент взяв участь у відкритті пам'ятного знака жертвам Голодомору 1932–1933 років // <http://www.president.gov.ua/news/13636.html>
15. Слово Папи Римського до українців з приводу Дня пам'яті загиблих під час Голодомору. Голодомор // http://www.ukrajinci.hu/holod/pro_holod_papa.htm
16. Кульчицький С. В. 1933: трагедія голоду. — К. : Т-во «Знання» УРСР, 1989. — С. 3.
17. Виступ Президента України Леоніда Кравчука на Міжнародній науковій конференції «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні: причини і наслідки» // http://www.president.gov.ua/content/golodomor75_17.html

Анотації

Осипов В. Н. Причини Голодомора 1932–1933 годов в Украине.
В статье рассматриваются причины, которые привели к одной из самых больших трагедий XX столетия — Голодомору 1932–1933 годов.

Osipov V. N. Causes of Golodomor of 1932–1933 in Ukraine.
Causes which led to one of the greatest tragedies of the 20th century — namely, to Golodomor of 1932–1933 — are examined in this article.

Р. П. Попп

ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ В ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ (НА МАТЕРІАЛАХ ДРОГОБИЦЬКОГО УЧИТЕЛЬСЬКОГО ІНСТИТУТУ)

Ключові слова: інтелігенція, кадри, Дрогобицький державний учительський інститут, студентство, ідеологічне виховання, стипендія.

Ключевые слова: интеллигенция, кадры, Дрогобычский государственный учительский институт, студенчество, идеологическое воспитание, стипендия.

Key words: intelligentsia, personnel, Drohobych Teacher Institute, students, ideological pressure, sholarship.

Процес формування інтелігенції, особливо за складних і суперечливих умов тоталітарної держави, дає об'єктивне розуміння її призначення, що може прислужитися сьогоденню,